

Oslo, 13.12.16

Innspill til *Regnbuebyen Bergen. Plan for kjønns- og seksualitetsmangfold.*

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til *Regnbuebyen Bergen. Plan for kjønns- og seksualitetsmangfold.*

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og har i over 45 år jobbet for å bedre befolkningens tilgang til tjenester og informasjon knyttet til områder som omhandler seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Vårt arbeid inkluderer blant annet drift av poliklinikk med gratis tjenester til alle under 25 år, undervisning og hospitering, utarbeidelse av informasjons- og undervisningsmaterieell, samt politisk påvirkningsarbeid.

Så langt i 2016 har vi tatt imot i underkant av 22.000 pasienter ved vår klinikk. Vi har siden 1992 holdt seksualitetsundervisning for alle 10. klasser i Oslo, et tilbud som ble obligatorisk for Osloskolen i 2008. I 2016 har vi holdt seksualitetsundervisning for 9.000 elever.

Våre ansatte underviser helsepersonell ved alle relevante høgskoler og universiteter, og ferdig utdannet helsepersonell kan delta i vårt hospiteringsprogram. Vi driver også en chat-tjeneste hvor unge fra hele Norge fire dager i uken får mulighet til å snakke med helsepersonell.

Våre tjenester og vår kompetanse er svært etterspurt. Vi mottar henvendelser fra pasienter og helsepersonell fra hele landet, inkludert Bergen, som uttrykker ønske om et lignende tilbud i sin kommune.

Våre innspill er sentrert rundt våre kompetanseområder. Vi ønsker å trekke frem følgende:

- Seksualitetsundervisning
- Kunnskap og kompetanse hos helsepersonell
- Ikke-diskriminerende helsetjenester

Seksualitetsundervisning

Seksualitetsundervisningen må være helhetlig, og, i tillegg til lhbti-tematikk, fokusere på øvrig tematikk knyttet til seksualitet. Sex og samfunn ønsker god og helhetlig seksualitetsundervisning som starter tidligere og gis hyppigere enn i dag. Vi ønsker seksualitetsundervisning inn allerede fra barnehagen av, da det er viktig også for barn å lære om kroppen og få ord for å snakke om kropp og følelser.

Vi ønsker at alle som møter barn og unge skal ha god kunnskap om for eksempel seksualitet, identitet, samliv, relasjoner, overgrep, psykisk helse, rus og så videre, og de må vite hvordan de på best mulig måte skal snakke med unge om dette. Det er derfor viktig at alle som skal jobbe med barn og unge lærer om disse temaene og tilpassede kommunikasjonsformer relatert til disse temaene, i sitt utdanningsforløp. Sex og samfunn mener det bør innføres obligatorisk opplæring i temaet seksualitet og temaet «å snakke om seksualitet» i alle utdanningsforløp for mennesker som skal møte barn og unge i sin arbeidshverdag, som for eksempel ansatte i skoler og barnehager, sosionomer, pedagoger, helsepersonell og lignende.

Sex og samfunn mener at seksualitetsundervisning er et viktig tiltak for å sikre fysisk og psykisk helse og velvære, for å styrke positive helseaspekter og for å forebygge overgrep. Vi mener videre at seksualitetsundervisning er essensielt for å styrke psykososialt miljø, og at jevnlig samtaler med barn og unge om identitet, relasjoner, familie, inkludering og andre relaterte tema bidrar til bredere aksept for mangfold, og dermed til å begrense utenforskap. I en undersøkelse vi fikk gjennomført blant 1.000 lærere i den norske grunnskolen våren 2016, sa hele sju av 10 lærere at seksualitetsundervisningen er viktig for det psykososiale miljøet både i klassen og på skolen. Sex og samfunn er opptatt av at vi ikke bare skal forebygge mobbing, men også bygge kunnskap, toleranse og respekt.

Elever som skal få besøk av FRI, eller eventuelt andre aktører som skal undervise om tematikk knyttet til seksualitet, bør ikke begrenses til ungdomsskolen og videregående skole, men også inkludere barneskole og barnehager (tiltak 5). I tillegg er det bra at ansatte ved skoler og barnehager skal gis kunnskap og kompetanse i temaer knyttet til kjønn, identitet og seksualitet (tiltak 7).

Planen viser til lærerplanens kompetansemål om hva elevene skal lære på de ulike trinnene når det gjelder tematikk knyttet til blant annet kjønn, seksuell orientering, og lignende. I vår undersøkelse, referert til over, spurte vi lærerne om hvorvidt de synes dagens seksualitetsundervisning var god. Her svarte hele sju av 10 at de ikke synes seksualitetsundervisningen de selv holdt, var god nok. Dette viser at vi ikke kan basere oss på lærerplanens kompetansemål alene. Det er dessverre ikke gjennomført noen undersøkelse om hva elevene faktisk lærer på de ulike trinnene.

Kunnskap og kompetanse hos helsepersonell

Kompetanse hos helsepersonell må ikke se psykisk helse isolert, men blant annet i sammenheng med seksualitet, for eksempel seksuell orientering og kjønnsidentitet. Det er gledelig at Helsestasjon for ungdom og studenter tilføres en 0,5 % stillingsressurs (tiltak 9). Sex og samfunn mener i tillegg at alle helsestasjoner for ungdom, samt skolehelsetjenesten og helsevesenet for øvrig må styrke sin kompetanse på feltet.

Kompetansehevende tiltak referert til i planens tiltak 10, må også inkludere kunnskap om brukere med ulik minoritetsetnisk bakgrunn, mennesker med funksjonsnedsettelse og andre.

Nyankomne bør i tillegg til å få informasjon om seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk også få informasjon om seksuell helse og seksualitet generelt. Sex og samfunn har i sitt prosjekt for minoritetsetniske menn og kvinner i Oslo sett hvor lite kunnskap mange har på feltet, og mener derfor at informasjon ikke bare må begrenses til tematikk som seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (tiltak 21).

Ikke-diskriminerende helsetjenester

Planen opplyser at det er «grunn til å tro at personer i målgruppen til planen vegrer seg for å ta kontakt med enkelte offentlige tjenester i frykt for å bli møtt med fordommer og uvitenhet».¹ Dette er en stor utfordring, og alle helsetjenester må være ikke-diskriminerende. I vårt arbeid møter vi unge med ulik bakgrunn. Vi ser hvor viktig trygge og åpne møteplasser er for enkeltindividers liv, og slike møteplasser trengs for å sikre tilgang til relevant informasjon for mindre grupper og for individets helse og velvære.

Sex og samfunn mener at helsetjenester skal møte alle mennesker på en åpen og inkluderende måte, fri for skam, fordommer og tabu. Helsetjenester må være for alle og ikke diskriminere. Helsevesenet må tilby en trygg møteplass og bidra til at alle grupper i samfunnet sikres informasjon som bedrer deres helse og velvære, og vi vil særlig nevnte lhbti, mennesker med minoritetsetnisk bakgrunn, mennesker med funksjonsnedsettelse og mennesker med utfordringer knyttet til rus. Åpenhet og tilgjengelighet må også inkludere menneskers mulighet til å henvende seg til helsevesenet for andre problemstillinger, også henvendelser som kan oppleves som skambelagte.

Vi vil igjen takke for mulighet til å komme med innspill til en god og viktig plan for Bergen kommune.

Vennlig hilsen

Maria Røsok
Daglig leder

Tore Holte Follestad
Assisterende daglig leder

---

¹ Regnbuebyen Bergen. Plan for kjønns- og seksualitetsmangfold. 2016: 5.